

LAKIALOITE 41/2004 vp

Laki rikoslain 32 ja 48 a luvun muuttamisesta

Eduskunnalle

Metsästyksen valvonta on nykyisellään lähes olematonta. Tämän lakialoitteen allekirjoittajan ehdotukset riistanhoitomaksun korottamisesta ja näin kertyneiden lisävarojen käyttämisestä valvontahenkilökunnan palkkaukseen eivät ole saaneet toistaiseksi konkreettista vastetta. Toisaalta maaseudun heikosta työtilanteesta ja toisaalta kiinnijäämisriskin alhaisuudesta johtuen laitton metsästys on yleistynyt ja siitä on tullut monilla alueilla, erikoisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, ammattimaista toimintaa lihanvälitysketjuineen kuluttajille saakka. Hirvieläinten kantojen ja karhukannan runsastuminen ovat osaltaan luoneet pohjaa ammattimaiselle laittomalle metsästykselle. Laittoman lihan päämarkkina-alueella, pääkaupunkiseudulla, tilanne on niin ikään mielenkiintoinen: toisaalta ravintoloita on harmaata talouden toimijoiden omistuksessa, jolloin laitton liha sopii muutoinkin rikolliseen toimintaan osavälineeksi, toisaalta taas eräissä ravintoloissa laittoman lihan käyttämistä ruokien valmistukseen on harjoitettu niin kauan, ettei sitä koettane enää ao. tahoilla rikolliseksi toiminnaksi.

Salakaatojen yleistymisen ja siihen perustuvan jatkotoimeliaisuuden ammattimaistuminen vähentävät kiinnijoutumisriskiä, koska ko. saaliseläinten runsastumisesta ja laillisten kaatojen lisääntymisestä johtuen kaupassa olevan laillisesti pyydystetyn ja tarkastetun lihan määräkin on kohonnut. Kun vähittäiskaupassa ja ravintoloissa "liikkuu" yhä suurempia tarkastamattomia lihaeriä, tästä johtuvan riskin realisoituminen kasvaa. Jos ja kun näin tapahtuu, sillä on oleva dramaattiset kielteiset vaikutukset hirvi-

eläinten lihalla käytävään kauppaan. Eräillä alueilla kaatolupia joudutaan suorastaan "kauppaamaan" erämiehille; kuvattu tilanne osaltaan alentaisi niistä kiinnostuneiden määrää. Pyrkimys vähentää hirvieläinonnettomuuksien ja hirvieläinten aiheuttamien taimikkovahinkojen määrää kokisi näin vakavia vaikeuksia. Näissä asioissa kaikki vaikuttaa nykyisin hyvin moneneen muuhun asiaan. Metsästyksen etiikkaan ja moraaliin liittyvät näkökohdat ovat luonnollisesti siinä ohella oma vakava asiansa.

Valvontahenkilökuntaa on saatava erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomeen lisää, mutta tämä ei riitä, sillä nykyiset rangaistussäännökset estävät osaltaan tehokkaan tutkimuksen. Tehokkain keino olisi puuttua laittoman saalislihan kätkeyntään ja markkinointiin. Rikoslain 48 a luvussa luonnonvararikoksena säädetty 4 §:n laittoman saaliin kätkeyminen (enintään kuusi kuukautta vankeutta) ei anna mahdollisuutta esimerkiksi henkilön pidättämiseen. Kuitenkin tilanne on vakava, sillä laitton liha on tarkastamatonta ja ns. kylmäketjusta lihan käsittelyssä ei aina ole takeita. Tämä on merkittävä riski kansalaisten terveydelle, eikä siis vain maaseudulla, vaan siitä kaukana olevissa suurissa taajamissa. Kun tähän lisätään uutena, laajenevana ilmiönä laittoman metsästyksen ja lihanvälityksen ammattimaisuus, perusteita poliisin toimintamahdollisuuksien parantamiseen on olemassa. Esitutkinnalle ja syytteen asettamiselle antaisi selkeästi nykyistä paremmat lähtökohdat se, että metsästysrikoksesta säädettäisiin rikoslakiin myös törkeä tekomoito sekä se, että laittoman saaliin kätkeyminen

ja erityisesti ammattimainen lihanvälitys rinnastettaisiin rikoslain 32 luvussa säädettyihin kätkemisrikoksiin. Rikoslain 32 luvussa säädettyistä kätkemisrikoksista on säädetty useampi tekomuoto ja ankarammat rangaistukset kuin 48 a luvun luonnonvararikosten alla säädettyssä 4 §:n laittoman saaliin kätkemisestä.

Lisäperusteena kiristää metsästyksen liittyvien rikosten rangaistuksia on ammattimaisuuden mukanaan tuoma pelon ilmapiiri maaseudulle. Vielä 1970-luvulla suut saatiin salakaadoista kylissä suppuun jakamalla hirvipaisteja joka tupaan, nyt todistajien koiria myrkytetään, kaivoihin kaadetaan öljyä, autoja vahingoitetaan, niiden renkaita puhkotaan piikkimattojen avulla, soitetaan nimettäviä uhkaussoittoja jne.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että rikoslain 48 a lukuun, jossa säädetään luonnonvararikoksista, lisätään metsästysrikokselle törkeä tekomuoto. Metsästysrikos voitaisiin katsoa törkeäksi, jos rikos aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa tai vahingon vaaraa ottaen huomioon aiheutetun tai uhkaavan vahingon pitkäaikaisuus, vakavuus tai muut seikat, rikos tehdään saadusta viranomaisen määräyksestä tai kiellosta huolimatta taikka rikos on tehty tavoitellen erityisen suurta hyötyä. Lisäedellytyksenä on, että rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Törkeässä metsästysrikoksessa olisi sama rangaistusasteikko kuin törkeässä ympäristön turmelemisessa (rikoslain 48 luvun 2 §). Rikoksen tekijä olisi tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Lisäksi ehdotan, että laittoman saaliin kätkemisrikokseen sovelletaan rikoslain 32 luvun säädöksiä kätkemisrikoksista. Rikoslain 32 luvussa on säädetty useammasta kätkemisrikoksen tekemuodosta ja rangaistusasteikot ovat ankarampia kuin 48 a luvun 4 §:n mukaisessa laittoman saaliin kätkemisrikoksessa. Kun laittoman saaliin kätkemisrikokseen sovelletaan 32 luvun pykälää, olisi laittoman saaliin kätkeminen mahdollista tuomita tarvittaessa myös törkeänä tai ammattimaisena rikoksena tai kätkemisrikkomuksena. Kätkemisrikoksesta tuomitaan 32 luvun 1 §:n mukaan sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi, törkeästä tekemuodosta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi, ammattimaisesta tekemuodosta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi ja rikkomuksesta sakkoon. Luvun 1 §:ään ehdotetaan edellä esitettyyn viitaten lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan kätkemisrikoksesta tuomitaan myös laittoman saaliin kätkemiseen syyllistynä.

Edellä esitetystä johtuen ehdotetaan lisäksi, että 48 a luvun 4 § laittoman saaliin kätkemisrikoksesta kumotaan ja syyteoikeutta koskevasta 5 §:n 1 momentista poistetaan viittaus laittoman saaliin kätkemiseen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain 32 ja 48 a luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 48 a luvun 4 §, sellaisena kuin se on laissa 515/2002,
muutetaan 48 a luvun 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 515/2002, sekä
lisätään 32 luvun 1 §:ään uusi 2 momentti ja 48 a lukuun uusi 1 a §, sellaisena kuin ne ovat, 32 luvun 1 § laissa 61/2003 ja 48 a luku mainitussa laissa 515/2002, seuraavasti:

32 luku

Kätkemis- ja rahanpesurikoksista

1 §

Kätkemisrikos

— — — — —
Kätkemisrikoksesta tuomitaan myös se, joka kätkee, hankkii, kuljettaa, välittää tai kauppaa metsästysrikoksella tai kalastusrikoksella saatua saalista, vaikka tietää, että se on tällä tavalla saatu.

48 a luku

Luonnonvararikoksista

1 a §

Törkeä metsästysrikos

Jos metsästysrikos

1) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa tai vahingon vaaraa ottaen huomioon aiheutetun tai

uhkaavan vahingon pitkäaikaisuus, vakavuus tai muut seikat,

2) tehdään 1 §:ssä tarkoitetun menettelyn johdosta saadusta viranomaisen määräyksestä tai kiellosta huolimatta taikka

3) on tehty tavoitellen erityisen suurta hyötyä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava *törkeästä metsästysrikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

5 §

Syyteoikeus

Jos kalastusrikoksella tai metsästysrikoksella on loukattu ainoastaan yksityisen oikeutta, virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 7 päivänä huhtikuuta 2004

Erkki Pulliainen /vihr